

Кошель А.П.

кандидат педагогічних наук,

старший викладач кафедри дошкільної та початкової освіти

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка,

м. Чернігів, Україна

ЗНАЧЕННЯ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Необхідність модернізації змісту дошкільної освіти (далі ДО) зумовлюється реформуванням галузі згідно з національною доктриною розвитку освіти України у XXI столітті, законами України «Про дошкільну освіту» та «Про охорону дитинства», Базовим компонентом дошкільної освіти, тенденціями розвитку цивілізації в нову епоху. Модернізувати зміст дошкільної освіти – означає вдосконалити його, змінивши відповідно до вимог часу, не зачіпаючи основ, сталих і таких, що не виправдали положень, збагативши їх новими, прогресивними ідеями. Зростання свідомості освітян, об'єктивна необхідність оновлення принципів, гуманізації цілей і завдань ДО, оптимізації життя сучасної дитини відповідно до демократичних засад українського суспільства актуалізують проблему модернізації змісту першої ланки освіти, що виступає основою для подальшого культурного зростання особистості.

Метою розвитку ДО є реалізація державної політики щодо забезпечення необхідних умов функціонування і розвитку системи ДО; збільшення відсотка охоплення дітей закладами дошкільної освіти (далі ЗДО); модернізація змісту ДО; підвищення якості підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів.

Створення умов для удосконалення її неповторної унікальності, розвитку здібностей та обдарувань сприятиме всіляким успіхам дитини в майбутньому, що, в свою чергу, позитивно позначатиметься на благополуччі держави. З гуманістичних позицій дошкільне дитинство розглядається як: самоцінний етап життя людини; етап підготовки до наступного періоду життя – шкільного дитинства; період, протягом якого формуються не тільки передумови, а й

провідні риси особистості, що визначатимуть її спрямованість, поведінку і діяльність протягом усього життя [1].

Проблемою ДО як особливої ланки в системі дошкільної освіти займалися А. Богуш, Н. Кирста, К. Крутій, Н. Лисенко, Т. Поніманська; оволодіння дітей дошкільного віку навчальною діяльністю Є. Аркін, Л. Венгер, Л. Виготський, П. Гончарук, Д. Ельконін, О. Запорожець, В. Котирло, Г. Кравцов, Є. Кравцова, О. Леонтьєв, О. Любчик та інші [3].

Розвиток, досягнутий дитиною в дошкільному віці, слугуватиме підґрунтям для набуття нею в наступному віковому періоді спеціальних знань, умінь і навичок, формування стійких особистісних якостей. Одним із провідних завдань ДО є забезпечення умов для повноцінного, своєчасного і всебічного розвитку дитини з метою формування ініціативної, творчої особистості.

Фундаментом нової системи освіти є її дошкільна ланка. Адже доступність до якісної освіти започатковується з ДО, оскільки саме вона є базою цілісного розвитку майбутніх громадян України, фундаментом творення нового освітнього процесу. ЗДО забезпечує реалізацію права дитини на здобуття дошкільної освіти, її фізичний, розумовий і духовний розвиток, соціальну адаптацію та готовність продовжувати освіту. Крім того, він задовольняє потреби громадян відповідної території в здобутті дошкільної освіти; забезпечує відповідність рівня дошкільної освіти вимогам Базового компонента дошкільної освіти; створює безпечні та нешкідливі умови розвитку, виховання та навчання дітей, режим роботи, умови для фізичного розвитку та зміцнення здоров'я відповідно до санітарно-гігієнічних вимог та забезпечує їх дотримання; формує в дітей гігієнічні навички та основи здорового способу життя, норми безпечної поведінки; сприяє збереженню та зміцненню здоров'я, розумовому, психологічному і фізичному розвитку дітей; здійснює соціально-педагогічний патронат, взаємодію з сім'єю; є осередком поширення серед батьків психолого-педагогічних та фізіологічних знань про дітей дошкільного віку; дотримання фінансової дисципліни, зберігає матеріально-технічну базу; здійснює інші повноваження відповідно до статуту закладу дошкільної освіти.

Якщо ЗДО заснований на приватній формі власності, він здійснює свою діяльність за наявності ліцензії на право надання освітніх послуг у сфері ДО, виданої в установленому законодавством України порядку [2].

Головна мета ДО в Україні – створити сприятливі умови для особистісного становлення, забезпечити збалансований розвиток і творчу самореалізацію кожної дитини, формування її життєвих компетентцій, розвитку ціннісного ставлення до людей, самої себе, природи, культури, світу.

У зв'язку з цим однією з головних напрямів модернізації ДО на сучасному етапі розвитку держави – забезпечення цілісного розвитку дитини як особистості. А це, зокрема, передбачає турботу про здоров'я дошкільника – стан повного фізичного, духовного і соціального благополуччя, психічний комфорт, позитивне самопочуття, спокій, рівновагу, задоволення, а не лише відсутність хвороб і фізичних вад. Турбота про фізичне здоров'я дитини дошкільного віку завжди була і лишається одним з пріоритетів педагогічної роботи. Створення сприятливих умов для духовного, психологічного і соціального благополуччя особистості. Тим часом усі три означені складові поряд з фізичним є рівноцінними, однаково важливими для процесу особистісного зростання. Часто життєдіяльність дитини в ЗДО визначається високим темпом, жорсткою регламентацією, великою кількістю стресів, орієнтацією на змагальність як обов'язкову складову сучасного життя, шумністю оточення, неможливістю дитини усамітнитися, повсякчасними оцінками її досягнень. Це зумовлює надмірну мобілізацію ресурсів, високу емоційну напругу, пов'язану з прагненням вихованця відповідати вимогам дорослих.

Головною тезою, вихідним науковим положенням, на якому базується процес оновлення змісту ДО України XXI століття, є визнання пріоритету розвитку зростаючої особистості, цінності й смислу її буття. Саме аксіологічні, ціннісні засади покладено в основу модернізаційних процесів, пов'язаних з гуманізацією цілей і принципів ДО. Найважливішими цінностями нашої національної культури є самостійність, самобутність, самосвідомість,

самодіяльність, індивідуальність і унікальність дитини, її особистісний спосіб буття.

Процес модернізації змісту ДО спрямовується на розвиток дошкільника, як активного, свідомого та компетентного суб'єкта життєдіяльності, виховання уміння жити у злагоді з довкіллям та згоді з собою, формування фізичної та психологічної готовності до навчання в школі. Оновлений зміст ДО має розвивати у дитини перших шести (семи) років життя такі фундаментальні якості, як здатність конструктивно впливати на довкілля та самозмінюватися в ході своєї життєдіяльності; самовдосконалюватися в різних видах діяльності та формах активності; за сприяння авторитетних дорослих гармонійно і різнобічно розвиватися як індивід, суб'єкт, особистість та індивідуальність.

На сучасному етапі розвитку суспільства основними процесами, спрямованими на підвищення якості ДО, виступають: стандартизація змісту ДО на засадах узгодження із змістом державних стандартів початкової школи; модернізації змісту ДО на засадах компетентнісної парадигми; впровадження в ЗДО оновленого Базового компонента дошкільної освіти України та варіативного програмно – методичного забезпечення; використання додатково до Державної базової програми розвитку дитини дошкільного віку, що втілює інваріантну складову змісту ДО, інших програм, що презентують його варіативний компонент, відбивають різномаяття України, поглиблюють, розширюють, уточнюють зміст інваріантної частини; удосконалення системи контролю та оцінювання якості ДО, переорієнтація на гуманітарну експертизу діяльності ЗДО; забезпечення наступності в впровадженні особистісно-орієнтованої моделі освіти на дошкільній та початковій ланках освіти.

Особистісно-орієнтована модель ДО базується на розумінні процесу розвитку як свого роду єдності, яка охоплює такі основні форми: індивіда (складної природи організму дитини); суб'єкта (активного діяча рухової, ігрової, навчально-пізнавальної, елементарної трудової, предметно-практичної та комунікативно-мовленнєвої діяльності); особистості (комплексного ставлення до оточуючого світу та себе); індивідуальності.

Свідомість, компетентність, спільність і діяльність – основні характеристики особистісного способу життя дитини дошкільного віку, загальні способи її буття. Вихідною тезою у впровадженні в педагогічну практику особистісно-орієнтованої моделі ДО є діяльне буття дитини, її суб'єктність: у свідомості – самосвідомість; у спільності – самобутність; у діяльності – самодіяльність. Вони і є основними лініями розвитку дитини як суб'єкта власного життя, суб'єкта розвитку і саморозвитку.

Таким чином, розвиток дитини дошкільного віку, становлення її як особистості актуальна для ДО проблема. Новий зміст освіти пропонує освітянам переглянути звичний погляд на дитину з боку педагогів. Становлення особистості дитини дошкільного віку на сучасному етапі розвитку суспільства не можна класифікувати як виключно керований ззовні процес, оскільки це суперечить суті розвитку особистості як саморуху. Висвітлені позиції, не вичерпують усього кола проблем. Перспективним напрямком залишається дослідження розвитку ДО в контексті євроінтеграційних процесів Української держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти / наук. кер. А.М. Богуш; авт. кол. : А.М. Богуш, Г.В. Беленька, О.Л. Богінч та ін. // Спецвип. журн. «Вихователь-методист дошкільного закладу». – К., 2012.– 30 с.

2. Закон України «Про дошкільну освіту» (Із змінами, внесеними № 2145-VIII від 05.09.2017, ВВР, 2017, № 38-39, ст.380) [Електронний ресурс] – Режим доступу : [http:// zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/2628](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/2628).

3. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник / Т.І. Поніманська. 2-ге вид., доповн. – К.: Академвидав, 2013. – 464 с.